

Sanja Vulić
Zagreb

O KNJIŽEVNIM DJELIMA VLASTE SINDIK POBOR

UDK:821.163.42.09Sindik-Pobor, V.
Rukopis primljen za tisak 13.10.2018.

Izvorni znanstveni članak
Original scientific paper

U radu se analiziraju temeljne teme i motivi u pjesništvu dr. Vlaste Sindik Pobor. Ta je pjesnikinja usporedno pisala i objavljivala pjesme na normiranom hrvatskom književnom jeziku i na vrbničkoj čakavštini. U radu se utvrđuju ključne razlike između pjesništva na tim dvama idiomima. Pokazuje se kako je pisanom riječju Vlasta Sindik Pobor nastojala promicati vrbničku čakavštinu i pridonijeti očuvanju toga idioma ne samo pjesničkim stvaranjem nego i prevodenjem proznih djela.

Ključne riječi: *Vlasta Sindik Pobor; Vrbnik; pjesništvo; proza; prevodenje*

UVOD

Pjesnikinja dr. Vlasta Sindik-Pobor rodila se u Zagrebu, 30. srpnja 1923., a rano djetinjstvo provela je kod svoje babe (*kod babi*) s materine strane Marije Vitezić, ud. Kaliterna, u Vrbniku na otoku Krku. Odgoj koji je primila u tom svom vrbničkom domu zauvijek ju je odredio kao osobu. Školovala se u Zagrebu, gdje je maturirala 1941. Ratne je godine opet provela u Vrbniku. U Rijeci je studirala i diplomirala

medicinu. Nakon diplome radila je u Rijeci, a zatim u Crikvenici, gdje je bila ugledna i iznimno omiljena liječnica. Stjecajem životnih okolnosti, u svojoj pedesetoj godini života, zajedno s obitelji otišla je u iseljeništvo. Od tada je trajno živjela u gradiću Bodenu na sjeveru Švedske, gdje od 1972. nastavlja raditi kao liječnica do umirovljenja 1988. U 50-oj godini života morala je početi učiti novi jezik - švedski, ali zahvaljujući svojoj iznimnoj inteligenciji i dobromu znanju njemačkoga, brzo je svladala i taj novi jezik, te se uspješno uklopila u novu profesionalnu sredinu. Na tom dalekom europskom sjeveru ostala je sve do smrti, 9. ožujka 2010.

Premda je u iseljeništvu provela gotovo četiri desetljeća, doslovce je svakodnevno održavala vrlo intenzivnu vezu sa svojim Vrbnikom, ali i s brojnim prijateljima i rodbinom drugdje u Hrvatskoj. Stalno je bila prisutna u kulturnom životu kvarnerskoga područja, te je često o njoj bilo riječi na Radiju Rijeci i Radiju otok Krk, također u *Besedi* riječkoga *Novoga lista* u priložima Cvjetane Miletić. Hrabrila je i poticala druge vrbničke autorice da pišu i objavljuju na vrbničkom idiomu, nesebično im pritom pomažući. Posljednjih godina svoga života bila je inicijatorica brojnih književnih priredbi u svom Vrbniku. Po njezinu vlastitom izboru, vječno joj je počivalište na vrbničkom groblju.

O PJESNIŠTVU VLASTE SINDIK POBOR

Vlasta Sindik-Pobor već je u mladosti počela pisati pjesme, te posebice 50-ih godina prošloga stoljeća, ali ih nije objavljivala sve do odlaska u iseljeništvo. Od tada sve intenzivnije piše te 80-ih godina počinje objavljivati svoje i starije i novije pjesme. God. 1984. objavila je dijalektnu pjesničku zbirku na vrbničkoj čakavštini, naslovljenu *Brince vrbenskih besed*¹. Bila je to prva zbirka pjesama jednoga vrbničkoga autora, odnosno autorice, a time i prva pjesnička zbirka na vrbničkom idiomu.

U tom razdoblju počinje objavljivati i svoje ljubavne pjesme na normiranom hrvatskom književnom jeziku, koje su gotovo tri desetljeća bile neobjavljene, jer ih je napisala 1957. Dio je tih pjesama objavila 1986. u *Godišnjaku riječkog književnog i naučnog društva*. U doba kada su pjesme nastale, autorica je bila mlada žena, zaokupljena ljubavnim čežnjama i razočaranjima. Zato u toj prvoj pjesničkoj fazi u žarištu je njezina interesa vječna i univerzalna tema - ljubav. To dobro ilustrira prva objavljena pjesma iz toga ciklusa, naslovljena »Slutnja«, koja je bila napisana u travnju 1957.:

¹ Svežanj vrbničkih riječi.

*Da li čovjek uz čovjeka sluti
sve staze
što su ih bacile na isti put?
Da li već u sreći osjeća
sve misli,
koje će ih rastaviti?
Ili je možda obmana neslaganje
kao i slaganje?
Ili je sva ljubav
samo vječito, bolno, ljudsko laganje
samome sebi?*

U tom kontekstu izdvajam i pjesmu »Bez znaka«, koja je nastala u srpnju iste, 1957. godine:

*Znaš li kako je teško
u vreći ulice
sagledat' svakome lice
čekajući njega
koji neće doći,
koji će proći
pod prozorima,
među svima,
bez znaka.*

Općenito se može reći da je raspon tema u pjesništvu Vlaste Sindik Pobor vrlo velik, od općeljudskih do vrlo usko zavičajnih – vrbničkih, koje su u pravilu napisane na vrbničkom mjesnom idiomu. Izbor idioma na kojem piše, u ove je pjesnikinje načelno zavisio o tematici njezinih pjesama. U pjesmama na normiranom hrvatskom književnom jeziku, koje su uglavnom ljubavnoga predznaka, nerijetko refleksivnoga značaja, autorica je ponajprije okrenuta svojoj intimi, promišlja o svojim osjećajima u širem općeljudskom kontekstu. To je pjesništvo bez ikakva zavičajnoga predznaka.

Istodobno kada su nastale te ljubavne pjesme na normiranom hrvatskom književnom jeziku, Vlasta Sindik Pobor piše i pjesme na vrbničkom čakavskom mjesnom idiomu ali, za razliku od onih na normiranom književnom jeziku, te dijalektne pjesme čvrsto su tematski vezane uz Vrbnik, uz vrbničke krajobrazne i ljude onoga

vremena. Za ilustraciju može poslužiti početak pjesme *Na protuleti*². Ta je pjesma napisana 1955., a prvi put objavljena 1984. u pjesničkoj zbirci *Brince vrbenskih besed*:

*Na protuleti
magriž zaželti puti,
ženi delaju skuti,
a mali kozlići
teku
deboto po gradu.*³

...

Sve pjesme kojima je u središtu Vrbnik i vrbnički ljudi (uglavnom napisane između 1955. i 1984.), u dijalektnoj zbirci *Brince vrbenskih besed* uvrštene su u prvu tematsku cjelinu »Vrbnik – kako ga ja pametin«.

Međutim, u drugoj tematskoj cjelini, naslovljenoj »Moje selzi«⁴, dio pjesama napisanih neposredno prije odlaska u iseljništvo (na što se odlučila teška srca), kao i one nastale u prvoj iseljeničkoj godini, nisu vezane uz Vrbnik nego su opet intimne naravi. Osobito je u tom pogledu dojmljiva pjesma »Selzi«, napisana u rujnu 1972. Počinje stihovima:

*Potli čudo vrmena
– ne z očuj
– ne z obraza,
nego z gorke muki
pale su selzi
na moje ruki.*

...

Treća, te ujedno i posljednja tematska cjelina u toj pjesničkoj zbirci namijenjena je vrbničkoj djeci, pa se i zove »Vrbenskoj dičini«. Te pjesme za djecu vedre su i razigrane, a izborom motiva pjesnikinja je htjela podsjetiti male Vrbničane i Vrbničanke (*Vrbenčane i Vrbenki*) na neke tipične vrbničke nazive biljaka i životinja. Nije slučajno što je jedna pjesma posvećena maku, koji se u Vrbniku naziva

² Na proljeće.

³ Na proljeće smilje zažuti putove, žene rade skutu, a mali kozlići trče, skoro pa po gradu (tj. po staroj vrbničkoj gradskoj jezgri).

⁴ Moje suze.

plavadurica, pa se i pjesma zove »Plavadurice«. Pritom ne propušta naglasiti da su *plavadurice* crvene boje:

*Plavadurice
se smiju
po Poju,
čevjenu glavu
zibaju.*

...

Ta je pjesma ponovo objavljena 1999. u *Vrbničkim vidicima*, vrbničkom lokalnom periodičniku.

U iseljeništvu je utjehu nalazila u pisanju takovih pjesama jer, premda je u Švedskoj provela gotovo četiri desetljeća, doslovce je svakodnevno mislila na Vrbnik i komunicirala sa znancima u tom gradiću. Od 1997. do smrti 2010. redovito je surađivala u *Vrbničkim vidicima*. U svojoj prvoj suradničkoj godini, 1997., objavila je u tom časopisu prigodne pjesme na standardnom jeziku. Jedna je od njih nekrolog u stihovima njezinu prijatelju slikaru Vladi Potočnjaku (naslovljena »In memoriam prijatelju, čovjeku, slikaru«), a druga je radosna prigodnica u povodu proglašenja jednoga rođenoga Vrbničanina, mons. Josipa Bozanića, zagrebačkim nadbiskupom. Tu je pjesmu naslovlila po početnom stihu vrbničke narodne pjesme »U Vrbniku nad morem sva zvona brujaju...«).

Od iduće 1998. objavljuje u *Vrbničkim vidicima* svoje nove dijalektne pjesme, ali i dio onih koje su već bile objavljene u zbirci *Brince vrbenskih besed*. Sve dijalektne pjesme koje su objavljene u *Vrbničkim vidicima* tematski su joj vezane uz Vrbnik. Među njima izdvajam pjesmu »E, kako to je bivalo...«, napisanu 1998. *delgo od domi*⁵, koja je iste godine objavljenu u *Vrbničkim vidicima*. Pjesma svjedoči kakvim su se jednostavnim i skromnim božićnim darovima silno veselila djeca 20-ih godina prošloga stoljeća. Za razliku od današnje djece koja nerijetko i skupe darove primaju preko volje, uvijek očekujući nešto bolje, našoj su pjesnikinji u dječjoj dobi figurice od tijesta bile i zauvijek u sjećanju ostale najljepši božićni dar:

*O Božiću kad va Vrbniku bura puše
»kada je zec mater iskal«
a pestir se va kabani stiskal*

⁵ Tj. daleko od doma.

*pašćila se teta Kate z Potočini⁶
sem lit va žernih domaću šenicu
pek bi omisila od testa jednoga mužića i ženicu.*

...

*Na Nabadnji vjutron rano
hodela je teta Kate pervo na zornicu.
Pametin ju va černon rubci, zavitu va černon šjalići,
v rukah drehće svitlešce na majolići.
Ontrat bi se z jednin duhon još škuri
zatekla k nan Vrkonjin⁷ po buri
»Evo sen ti udelala za Božić.
viš ka lišta ženica i mužić!«
Ni ga, brave, bilo za me nigda lipjeg dara
od ovoga testenoga para!*

*Pasali su dani kako vali od bure. Leta kure.
Ma isto se ovdi delgo od domi, spomenen
mužića, ženice i teti Kati
nasvalito pek kada je Božić za vratu.
Ki zna ako još i sedaj o Božići
va Vrbniku kigod, kadigod pravja dicit,
o šeničnon mužiću i ženici ?⁸*

⁶ Jedna vrbnička ulica u staroj gradskoj jezgri zove se Potočina.

⁷ Vrkonjin je vrlo lijepa starinska vila na nekadašnjem ulazu u Vrbnik, prije staroga gradskoga središta.

⁸ O Božiću kad u Vrbniku bura puše, »kad je zec mater tražio«, a pastir se u kabanici stiskao, žurila se teta Kate s Potočine samljeti u žrvnju domaću pšenicu, pa bi umijesila od tijesta jednoga mužića i ženicu. (...) Na Badnji dan rano u jutro odlazila je teta Kate najprije na zornicu. Pamtim je s crnim rupcem, zavijenu u crni kratki šal, u rukama joj treperi svjetlo ukrašene voštanice. Onda bi u jednom dahu još za mraka dotrčala k nama u Vrkonjin po buri. »Evo sam ti izradila za Božić, vidiš koja zgodna ženica i mužić.« Nikada nije bilo za mene ljepšega dara od ovoga para od tijesta. Prošli su dani kao valovi kada puše bura. Godine prolaze. Ali isto se ovdje daleko od doma sjetim, mužića, ženice i tete Kate, a posebice kada je Božić za vratima. Tko zna je li još i sada o Božiću u Vrbniku netko ponekad pripovijeda djeci o pšeničnom mužiću i ženici.

Malim darovima, s ljubavlju i pažnjom priređenima, naša se pjesnikinja istinski veselila i u visokoj životnoj dobi, posebice kada bi na daleki sjever stizali s okusima i mirisima voljenoga Vrbnika. Neobično je dojmljiva pjesma »Nisu nas pozabili«⁹ u kojoj opisuje veliku radost i ganuće kada su ona i njezin suprug, povodom svojih rođendana 30. srpnja i 15. kolovoza 2004., dobili na dar bocu domaće vrbničke travarice. Pjesma je objavljena iduće g. 2005.:

*Kako da je dvignjena
va morskoj gelbini,
prišla je po pošti butijica
priko svih kunfini,
skroz zemje i gradi
ze travun domačun
kujstu smo pobirali
kad smo bili mladi.*

*Ma va vih naših letih
rožice ne tendimo,
već ne pametimo
vonj travi na senci
alaj rodnih žali,
sve neveri su fermali.
Mi smo pozabili!
Nan su leta i leta
mej tujinun
udelali svih tujih
i ovih ovd i svojih.*

*Istešo su dvi selzi vele,
teple kako ugjiće,
pali pol butijice
da ne usehnu rožice,
kuš i magriž,
spomen na domaći pajiz.*

⁹ Nisu nas zaboravili.

*Pek su misli zakantali,
sliki se zbudili,
aš nas naši nisu pozabili.
Oj, će l' poslat kakova cveta
i drugoga leta?!*

*Hvala da ste se domisleli
naših rojendani!¹⁰*

Vlasta Sindik Pobor prva je počela pisati haiku pjesme na vrbničkoj čakavštini, ali na žalost nije ih prva objavila. Pomažući drugim vrbničkim autoricama da objave svoje pjesme i knjige, mnoge je vlastite ostavila u rukopisu, neobjavljene. Tako je do danas u rukopisu ostala njezina zbirka od 27 haikua složenih abecednim redoslijedom. Ima ih 27, a ne 30 jer u vrbničkom govoru izostaju fonemi *dž*, *đ* i *lj*. Zbirka je naslovljena *Vrbenski haiku*, a dovršena je 2003. Svi su haikui u toj zbirci pjesničke sličice iz Vrbnika, a ujedno i upozorenje na pojedine tipično vrbničke riječi. Tako npr. uz slovo I slijedi haiku:

*IVANJA, semenj
tanec, kanet, presnece,
na Gori¹¹ ogenj.¹²*

¹⁰ Kao da je izronila iz morske dubine, doputovala je poštom bočica, preko svih državnih granica, kroz zemlje i gradove, s domaćom travom koju smo brali kad smo bili mladi. Ali u ovim našim godinama cvijeće ne njeđujemo, više ne pamtimo miris trave na suncu kraj rodniđ žala, sve nevere su prestale. Mi smo zaboravili! Nama su godine i godine među strancima učinile svih tuđima, i ove ovdje, i svoje. Isto su dvije velike suze, tople kao žeravica, pale pokraj bočice da ne usahne cvijeće, kadulja i smilje, sjećanje na domaći kraj. Pa su misli zapjevale, slike se probudile, jer nas naši nisu zaboravili. O, hoće li poslati kakovoga cvijeta i druge godine? Hvala što ste se sjetili naših rođendana.

¹¹ Brdo poviše Crikvenice, Selca i Novoga Vinodolskoga, koje se dobro vidi iz Vrbnika (preko morskoga kanala). Stari Vrbničani nazivaju ga Gora. U novije vrijeme ne vide se više na Gori krjesovi (*ogenj*) u noći uoči *Ivanje*.

¹² Blagdan Rođenja sv. Ivana Krstitelja, sajam, ples, pjesma, prjesnaci, na Gori oganj. (*Presnec* 'prjesnac' je vrsta slastice od svježega ovčjega sira.)

Za ilustraciju evo još haiku uz slovo V:

*Šumi i pešta
more po VALOMETI
zimi i leti.¹³*

Nekoliko pjesama, koje je u *Vrbničkim vidicima* objavila na normiranom hrvatskom književnom jeziku, uglavnom su tematski vezane uz Švedsku. Takav izbor idioma na kojem piše sigurno nije slučajan. Vrbnički je idiom sinonim za zavičaj. Zato joj je bio manje prikladan za izražavanje tjeskobe života u iseljeništvu. Već za prvoga posjeta svomu budućemu iseljeničkomu obitavalištu, u prosincu 1971., napisala je pjesmu »U kasnu zoru«, koja nagoviješta svu tjeskobu skoroga trajnoga rastanka s domovinom:

*Smrznuo, ledeno cvijeće
na prozoru
sjaji se, iskri
kao nekada sreća
u tvom domu.*

*Gradovi, šume i more,
jedan neznani svijet cijeli,
sve te to dijeli
od tvog doma.*

*Što bijele tihe šume
u tebi bude?
Kud misli tvoje daleke
poljima snježnim blude?
Što tuga tvoja gleda
u cvijetu od leda
daleko od svoga doma?*

Od iduće 1972., uz zamrznutu obalu Botničkoga zaljeva na sjeveru Švedske, nastaje njezin iseljenički pjesnički ciklus. Tri je pjesme Katica Ivanišević uvrstila u

¹³ Šumi i udara more po morskim hridima, zimi i ljeti.

svoju *Antologiju pjesništva otoka Krka* iz 2014. Jedna od njih je pjesma »Ovdje daleko«, koja je napisana 1997., a prvi je put objavljena u *Vrbničkim vidicima* 2007.:

*U mojem vrtu
cvate cvijeće
divlje, sjeverno.
U mojem srcu
bura huči
tajno, nečujno.
Na mojem nebu
sunce blijedo,
bez snage, nemoćno.
Na mojem putu
sjene pod neznanim kutom
padaju čudesno.
....*

*Ovdje daleko
sve je drukčije,
zvuk i riječi jezika svoga
nikad se ne čuje.*

Sjeverni pejzaž bio joj je nadahnućem i za zanimljivu refleksivnu pjesmu, naslovljenu »Jesenski ekvinocij na sjeveru Švedske«. Pjesma je napisana 2001., a prvi put objavljena u *Vrbničkim vidicima* 2004. I ta je pjesma uvrštena u *Antologiju pjesništva optoka Krka*:

*Noćas je nebo
zavjesama Sjevernog svjetla
ovilo moje misli,
udaljilo uspomene,
zasjenilo svijest čovjeka,
oduzelo status žene.
Noćas se krijesio u svemiru
neobuhvatnom ljepotom
samo moj dodir
sa Sjevernim svjetlom,*

*dodir obasjane čestice
koja u žaru sagorijevanja
odnosi u nepovrat
svoj životni plus i minus.
U ledenoj polarnoj noći
obuzeo me
praiskonski strah
otaca ove zemlje
pod Sjevernim svjetlom.*

U prosincu 1999. napisala je podužu pjesmu »Zimski dan u Norrbottenu«, koja također izvanredno dočarava čežnju za domovinom, tjeskobu iseljeničke sudbine na dalekom sjeveru, ali i svojevrсну fasciniranost hladnom ljepotom surove prirode kraja u kojem je pjesnikinja živjela. Ovdje je donosim u skraćenom obliku:

*Ledena zora,
na putovima zimskoga dana,
otvara tiho vrata
crvenih kuća od balvana.
A breze pružaju jutarnjem nebu
smrznute vrhove svoje,
tražeći tamo boje
nepoznate suncu.*

...

*Iza zamrzloga prozora
možda neki čovjek
čeka i čeka
pismo iz daleka.*

*Brzo, prebrzo, već za nekoliko sati
noć studena, duboka
obuzima dušu i tijelo
pod smrknutim nebom*

...

*Zavjese polarne svjetlosti
crnim se nebom prostiru,*

nadiru, prodiru i zvijezde zastiru.

Valovi sjevernoga svjetla

sjajni, žuti, zeleni, plavi

varaju

noseći nebom slike daleke

mora i kamena u morskoj travi.

Godine 2004. nastala je pjesma »Trideseta zima«. I tu pjesmu ovdje donosim u skraćenom obliku. Pjesnikinjinu bojazan da više ne će vidjeti svoju domovinu, koja je izražena u toj pjesmi, na žalost se i ostvarila. Stjecajem okolnosti, preostalih godina svoga života više nije bila u mogućnosti doći u domovinu, barem i nakratko:

Još jedna ledena zima

u mojem životu

širi već svoja bijela krila

i polarno svjetlo

pada u našu noć.

Zvijezde se krijese

s blistavih putanja,

čekaju da se vratim

...

pa da ih gledam

s prozora kuće rodne,

da pozdravim

tamo kraj mora

visoko sunce u podne.

Znala sam

da će ljeto brzo proći.

A hoće li opet doći?

U drugoj godini svoga trajnoga boravka u tuđini, 1973., pjesnikinja je osjećala da se njezini u domovini postupno udaljavaju od nje, što je još više pojačalo njezin osjećaj osamljenosti, tjeskobe i prepuštenosti vlastitoj neželjenoj sudbini. U tom raspoloženju piše pjesmu naslovljenu »Stranac«, koju također ovdje donosim u skraćenom obliku:

Ti si stranac

u srcima tuđih ljudi,

*kao što si i svojima
postao dalek.*

*Ne brinu se
kamo svraćaš,
ne čekaju te
kad se vraćaš.
Slobodan si
kao ptica beskućnica.*

...

*Slobodan si, stranče!
Lutaj i traži!
Nitko ne pita za tebe.*

Taj postupni gubitak bliskosti s rodbinom i prijateljima u domovini, a istodobno vječni osjećaj stranca u novoj domovini trajno je zaokupljao pjesnikinju. Zato nisu začudni gotovo istovjetni stihovi i u već navedenoj dijalektnoj pjesmi »Nisu nas pozabili« iz 2004.:

*Nan su leta i leta
mej tujinun
udelali svih tujih
i ovih ovd i svojih.*

Unatoč neprekidnoj i snažnoj čežnji za domovinom, pjesnikinja je zavojljela Švedsku i švedske ljude. Svoju ljubav prema toj svojoj novoj zemlji svjedoči, među inim, i pjesmom naslovljenom »Mjesec nad morem«, koju je posvetila svojoj učiteljici švedskoga jezika Gun Edwall, s kojom ju je vezalo kasnije trajno prijateljstvo pa ju je, kad su obje bile na odmoru, ugodila u svom domu u Vrbniku. Pjesma »Mjesec nad morem« nastala je 1982., upravo za toga njihova zajedničkoga boravka u Vrbniku. Sadrži i zanimljiva zapažanja o razlikama među kulturama i narodima, kao i njihovim različitim povijesnim usudima:

*Moja je švedska prijateljica
vidjela crveni mjesec
nad morem*

...

*i razveselila se tada
kao da vidi neki divni cvijet,*

*jer ona pripada
u jedan drugi svijet.*

*A primorske žene
u crno zavijene, kažu:
»Mjesec je krvav. To je loš znak«,
pa sklapaju oči i ruke,
mислеći na sve muke
što ih je čovjek proživio
pod burnim nebom našega kraja.
Strankinja gleda crne sjene
što nestaju tiho putem
gazeći stoljetni kamen,
ali ona ne zna da su te noći,
s mjesečinom kao plamen,
padale suze po pustom kominu
...*

*Ja volim Švedanku
i narod
koji je imao sreću
da stoljećima živi u miru.
Dobro je
da još ima ljudi
koji ne znaju
kako je krvavo lice mjeseca
u strašnom ratnom piru.*

Manji broj pjesama tematski vezanih uz pjesnikinjinu iseljeničku sudbinu napisan je na vrbničkom idiomu. Jedna od njih je pjesma »Želtenica«¹⁴, o žutom cvijetu, vjesniku proljeća, koje na švedskom sjeveru počinje tek sredinom svibnja. Napisana je 1997. Za ilustraciju donosim prvu kiticu:

*Evdi u nas vasrid maja
još ni zimi kraja.
Sniga po kantunih,*

¹⁴ Žutenica (vrsta biljke žutoga cvijeta).

*leda va bukunih.
Škuri su germi i driva,
samol se pod zidon nič zelenasto
na sence trišćeno riva.
To se protuleti prežentiva
i komaj se prti
s pervun rožicon va vrti.¹⁵*

U podužoj dijalektnoj pjesmi iz 1985., naslovljenoj *Pismo z tujini va Vrbnik*¹⁶, prisjeća se dragih jesenskih mirisa svoga Vrbnika, npr. u stihovima druge kitice:

*A kada je evdi
va otobru
pal prvi, gelboki snig
zapahnul me je
- va mojih semjah –
vonj vina i mesta,
domaćega ula,
prekisaloga testa.¹⁷*

U pretposljednjoj pak kitici poziva suzavičajnike da ne zaborave svoj mjesni govor:

*Ganajmo, ne pozabimo,
pravajmo i zapišimo.
Ne budimo leni
aš ako zapustimo
zajik naših mater i otac,
posić ćemo svoje koreni.¹⁸*

¹⁵ Ovdje kod nas usred svibnja još nije završila zima. Snijega ima po kutovima, a leda u komadima. Tamni su grmovi i drveće, samo se pod zidom nešto zelenkasto na sunce polako gura. To se proljeće pokazuje i jedva se probija s prvim cvijetom u vrtu.

¹⁶ Pismo iz tuđine u Vrbnik.

¹⁷ A kada je ovdje u listopadu pao prvi, duboki snijeg, zapahnuo me je, u mojim snovima, miris vina i mjesta, domaćega ulja, uskisloga tijesta.

¹⁸ Govorimo, ne zaboravimo, pripovijedajmo i zapišimo. Ne budimo lijeni jer ako zapustimo jezik naših matera i otaca posjeći ćemo svoje korijene.

ZAKLJUČNE NAPOMENE:
ULOGA VLASTE SINDIK POBOR U OČUVANJU I AFIRMACIJI
VRBNIČKE ČAKAVŠTINE

Pjesnikinju Vlastu Sindik Pobor trajno je uznemirivala pomisao da će se vrbnički govor promijeniti, a kao vrlo obrazovana osoba bila je svjesna da je vrbnički organski idiom nedvojbeno jedan od danas najarhaičnijih hrvatskih mjesnih govora. Zato je smatrala da ga, koliko je god to moguće, valja pokušati očuvati. Vjerovala je da jedan od načina čuvanja mjesnoga govora može biti pisanje za djecu na tom mjesnom govoru. Pritom je zaključila da je proza za vježbanje mjesnoga govora prikladnija od poezije. Budući da osobno nije bila nadahnuta za pisanje proze, odlučila se na vrbničku čakavštinu prevesti nešto iz švedske literature što bi djeci bilo atraktivno. Izabrala je roman *Emil* popularne švedske spisateljice za djecu Astrid Lindgren. Prijevod prvih dvaju poglavlja iz prvoga dijela toga romana, koji je nalavljen *Emil i Lönneberga*, objavila je 1988. u *Godišnjaku riječkog književnog i naučnog društva*. U idućem broju toga godišnjaka, 1989., objavila je prijevod početka trećega poglavlja. Cjeloviti prijevod prvoga dijela romana, dotjeran i popravljen u odnosu na tekstove u spomenutom godišnjaku, objavila je g. 2000. Tako se prvi prijevod *Emila* na hrvatskom jeziku pojavio upravo na vrbničkoj čakavštini. Prevoditeljica je imala na umu da se radnja romana događa u Smålandu na sjeveru Švedske, koji je u odnosu na ostali dio te zemlje bio izoliran, kao što je i Vrbnik stoljećima bio izoliran u hrvatskim okvirima, a djelomice i unutar samoga otoka Krka. Vlasta Sindik Pobor nastojala je tu sličnost između Vrbnika i Smålanda dočarati i govornim značajkama: »*Nego kako će se znat da jimo juhu?*« *odvišćal je Emil, a rekel to je po domu.* »*Kako bi ontrat niki ugonil da jimo juhu?*« *Ma pustimo sedaj na bandu to da je ganal po smolensku.* Tako je govor švedske pokrajine Småland predstavljen starom vrbničkom čakavštinom pa u tom tekstu *po smolensku* postaje isto što i 'po vrbensku'. *Emil* je u Vrbniku dobro prihvaćen, ali šira je hrvatska književna publika ostala ravnodušna, premda je to, kako je već istaknuto, bio prvi prijevod *Emila* na hrvatski jezik. Razlog je naravno bio što je arhaični vrbnički govor mnogima teško razumljiv. To je i jedan od razloga zašto su prijevodi 2. i 3. knjige *Emila* na žalost još uvijek u rukopisu, a prevoditeljica mnogima nepoznata, kao i cjelokupan njezin autorski književni rad, i onaj na vrbničkom mjesnom idiomu i onaj na normiranom hrvatskom književnom jeziku.

IZBOR PJESMA IZ RUKOPISNE OSTAVŠTINE
DR. VLASTE SINDIK POBOR

Rukopisna ostavština dobivena je osobno od pjesnikinje, a izbor sadržava samo pjesme koje se djelomice ili u cijelosti donose u ovom radu:

U kasnu zoru, pjesma iz 1971.

Stranac, pjesma iz 1973.

Mjesec nad morem, pjesma iz 1982.

Pismo z tujini va Vrbnik, pjesma iz 1985.

Želtenica, pjesma iz 1997.

Zimski dan u Norrbottenu, pjesma iz 1999.

Vrbenski haiku, zbirka iz 2003.

Trideseta zima, pjesma iz 2004.

LITERATURA I IZVORI

Gržetić, Nedeljko (2009): »Vrijedne čuvarice vrbničke čakavice«, *Mediteran*, god. XIV, br. 728., 9. kolovoza 2009., str. 20.

Ivanišević, Katica (1988): »Tragom pjesničke tradicije Vrbnika«, *Godišnjak riječkog književnog i naučnog društva*, sv. II., Rijeka, str. 57.-63.

Ivanišević, Katica (2014): *Antologija pjesništva otoka Krka*, Naklada Lukom, Zagreb

Matanić Polonijo, Marinka; Sindik-Pobor, Vlasta (2010): »Ženi ke pišu na vrbničkoj čakavštini«, *Krčki kalendar 2010.*, ur. Josip Žgaljić, Krk, str. 105.-111.

Miletić, Cvjetana (2010): »Toliko lepoti na tako malo mesta«, *Novi list*, god. LXIV., br. 20 429, Rijeka, 2. rujna 2010., str. 54.

Sindik-Pobor, Vlasta (1984): *Brince vrbenskih besed*, Radna organizacija za proizvodnju netkanog tekstila »Vrbenka«, Vrbnik

Sindik-Pobor, Vlasta (1986): »Slutnja«, *Godišnjak riječkog književnog i naučnog društva*, I., Rijeka, str. 158.

Sindik-Pobor, Vlasta (1986): »Jeka«, *Godišnjak riječkog književnog i naučnog društva*, I., Rijeka, str. 158.

Sindik-Pobor, Vlasta (1986): »Sigurnost«, *Godišnjak riječkog književnog i naučnog društva*, I., Rijeka, str. 159.

Sindik-Pobor, Vlasta (1986): »Bez riječi«, *Godišnjak riječkog književnog i naučnog društva*, I., Rijeka, str. 159.

Sindik-Pobor, Vlasta (1986): »Bez znaka«, *Godišnjak riječkog književnog i naučnog društva*, I., Rijeka, str. 160.

Sindik-Pobor, Vlasta (1986): »Uska vrata«, *Godišnjak riječkog književnog i naučnog društva*, I., Rijeka, str. 160.

Sindik-Pobor, Vlasta (1988): »Astrid Lindgren, *Emil i Lönneberga*. Prijevod na vrbničku čakavštinu«, *Godišnjak riječkog književnog i naučnog društva*, II., Rijeka, str. 105.-113.

Sindik-Pobor, Vlasta (1989): »Astrid Lindgren, *Emil i Lönneberga*. Prijevod sa švedskog na vrbničku čakavštinu, (nastavak), *Godišnjak riječkog književnog i naučnog društva*, III., Rijeka, str. 47.-51.

Sindik-Pobor, Vlasta (1997): »In memoriam prijatelju, čovjeku, slikaru«, *Vrbnički vidici*, br. 13., god. VII., 24. lipnja 1997., str. 18.

Sindik-Pobor, Vlasta (1997): »U Vrbniku nad morem sva zvona brujaju...«, *Vrbnički vidici*, br. 15., god. VII., prosinac 1997., str. 3.

Sindik-Pobor, Vlasta (1998): »E, kako to je bivalo...«, *Vrbnički vidici*, br. 17., god. VIII., prosinac 1998., str. 11.

Sindik-Pobor, Vlasta (1999): »Plavadurice«, *Vrbnički vidici*, br. 18., god. IX., lipanj 1999., str. 10.

Sindik-Pobor, Vlasta (1999): »Naš prvi Božić u Švedskoj«, *Vrbnički vidici*, br. 19., god. IX., prosinac 1999., str. 21.

Sindik-Pobor, Vlasta (2000): »Hvala na pozivu«, *Vrbnički vidici*, br. 20., god. X., lipanj 2000., str. 22.

Sindik-Pobor, Vlasta (2000): »Astrid Lindgren, *Emil*. Prijevod na vrbničku čakavštinu«, Izdavač dr. Grgur Pobor, Boden u Švedskoj.

Sindik-Pobor, Vlasta (2003): »Ivanja va Vrbniku«, *Vrbnički vidici*, br. 22., god. XII., lipanj 2003., str. 3.

Sindik-Pobor, Vlasta (2003): »Po tujih žali«, *Vrbnički vidici*, br. 22., god. XII., lipanj 2003., str. 19.

Sindik-Pobor, Vlasta (2003): »O vrbničkoj čakavštini u vrbničkim pjesmama *Zlatne konca od jubavi* Marije Trinajstić-Božić«, u: Marija Trinajstić Božić, *Zlatne konca od jubavi*, Vlastita naklada, Vrbnik, str. 9.-11.

Sindik-Pobor, Vlasta (2004): »Jesenski ekvinocij na sjeveru Švedske«, *Vrbnički vidici*, br. 24., god. XIII., Božić 2005., str. 23.

Sindik-Pobor, Vlasta (2005): »Nisu nas pozabili«, *Vrbnički vidici*, br. 25., god. XIV., Ivanja 2005., str. 8.

Sindik-Pobor, Vlasta (2006): »Već tisuću let«, *Vrbnički vidici*, br. 27., god. XV., Ivanja 2006., str. 2.

Sindik-Pobor, Vlasta (2006): »Zajik 'slavnih glagoljaša'«, *Vrbnički vidici*, br. 27., god. XV., Ivanja 2006., str. 7.

Sindik-Pobor, Vlasta (2007): »Ovdje daleko«, *Vrbnički vidici*, br. 29., god. XVI., Ivanja 2007., str. 18.

Sindik-Pobor, Vlasta (2008): »Naš Vrkonjin«, *Vrbnički vidici*, br. 31., god. XVII., Ivanja 2008., str. 17.

Sindik-Pobor, Vlasta (2008): »Mesopuste, ...! Hopla!«, *Vrbnički vidici*, br. 32., god. XVII., Božić 2008., str. 24.

Sindik-Pobor, Vlasta (2008): »Posvojili smo jih – oni će sedaj bivat va Vrniku: Palunko ze celun famejun i oni brižni siroti Rutvica i Jaglenac«, u: Ivana Brlić-Mažuranić, *Priče iz davnine - Rad na vrbničkoj čakavštini*, Marija Trinajstić Božić, Vlastita naklada, Vrbnik, str. 9.-12.

Sindik-Pobor, Vlasta (2008): »O pjesmama za djecu Marinke Matanić Polonijo *Letrat našega Macana*«, u: Marinka Matanić Polonijo, *Letrat našega Macana*, Vlastita naklada, Vrbnik, str. 9.-10.

Sindik-Pobor, Vlasta (2009): »Mačić i kudlačić«, *Vrbnički vidici*, br. 33., god. XVIII., Ivanja 2009., str. 15.

Sindik-Pobor, Vlasta (2009): »Trgadba«, *Vrbnički vidici*, br. 34., god. XVIII., Božić 2009., str. 16.

Sindik-Pobor, Vlasta (2012): »Naš Vrkonjin«, *Vrbnički vidici*, br. 40., god. XXI., Božić 2012., str. 40.

Sindik-Pobor, Vlasta (2013): »Jeno malo brince«, *Vrbnički vidici*, br. 41., god. XXII., Ivanja 2013., str. 34.

Sindik-Pobor, Vlasta (2014): »Mej čevjenimi lačuni«, *Vrbnički vidici*, br. 43., god. XXIII., Ivanja 2014., str. 41.

Trinajstić Božić, Marija (2010): »Dr. Vlasta Sindik-Pobor 1923.-2010.«, *Vrbnički vidici*, br. 35., god. XIX., Ivanja 2010., str. 13.

Vulić, Sanja (2002): »Čakavština kao jezik prevođenja: Astrid Lindgren, *Emil*, prevela Vlasta Sindik-Pobor, izd. dr. Grgur Pobor, Boden u Švedskoj, 2000.«, *Čakavska rič*, god. XXX., br. 1.-2., Split, str. 529.-533.

Vulić, Sanja (2004): »Vrbnička čakavština ponikla na dalekome sjeveru«, *Matica*, 7., Zagreb, srpanj 2004., str. 49.-50.

Vulić, Sanja (2010): »In memoriam: Dr. Vlasta Sindik-Pobor (1923.-2010.)«, *Matica*, 4., Zagreb, travanj 2010., str. 58.

Vulić, Sanja (2014): »Pregled hrvatskoga pjesništva na otoku Krku (u prošlosti i sadašnjosti) (Katica Ivanišević: *Antologija pjesništva otoka Krka*, Naklada Luikom, Zagreb 2014.)«, *Čakavska rič*, god. XLII., br. 1.-2., Split, str. 203.-210.

Vulić, Sanja (2017.): »Pjesništvo dr. Vlaste Sindik-Pobor (1923.-2010.) između trajanja u tuđini i neostvarene čežnje za povratkom«, u: *Hrvatska izvan domovine II. zbornik radova predstavljenih na Drugom hrvatskom iseljeničkom kongresu u Šibeniku 1.-3. srpnja 2016.*, ur. Marin Sopta, Zagreb, str. 279.-284.

ON LITERARY WORKS OF VLASTA SINDIK POBOR

Summary

The paper analyses basic themes and motives in the poetry of Vlasta Sindik Pobor. This poet contemporaneously wrote and published poems in standard literary language and the Chakavian dialect of the island of Vrbnik. The key differences between poetry in these two idioms are portrayed in this paper. It is shown how Vlasta Sindik Pobor, with her written word, tried to promote Chakavština of Vrbnik and contribute to preservation of the idiom not only through literary creativity, but also through translation of prose.

Key words: *Vlasta Sindik Pobor; Vrbnik; poetry; prose; translation*

SULLE OPERE LETTERARIE DI VLASTA SINDIK POBOR

Riassunto

Lo studio analizza i temi e i motivi fondamentali nell'opera poetica della dott. Vlasta Sindik Pobor. Questa poetessa ha scritto e pubblicato parallelamente poesie nella lingua letteraria standard croata e nel dialetto ciacavo di Vrbnik. L'analisi definisce le differenze chiave tra le poesie nei due idiomi. Si dimostra come Sindik Pobor si sia servita della parola scritta con l'intento di promuovere il dialetto di Vrbnik e di tramandarlo contribuendo alla sopravvivenza di questo idioma non solo attraverso le creazioni poetiche, ma anche attraverso la traduzione di opere in prosa.

Parole chiave: *Vlasta Sindik Pobor; Vrbnik; opera poetica; prosa; traduzione*

Podaci o autorici:

Dr. sc. Sanja Vulić profesorica je na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Predaje predmete sa sadržajima iz hrvatskoga standardnoga jezika, povijesti hrvatskoga jezika i dijalektologije te hrvatske dijaspore. Na Hrvatskim je studijima voditeljica projekta *Suradnja s hrvatskim autohtonim zajednicama u dijaspori* i voditeljica Ljetne škole za nastavnike hrvatskoga jezika iz dijaspore, koja se održava na otoku Krku. Držala je gostujuća predavanja na sveučilištima u Sofiji u Bugarskoj (2006.), u Gdanjsku u Poljskoj (2010., 2013. i 2014.), u Bukureštu u Rumunjskoj (2011. i 2016.), u Kopru u Sloveniji (2011.), u Heidelbergu u Njemačkoj (2012., 2017.), u Pečuhu u Mađarskoj (2013.), u Torontu u Kanadi (2015.), u Tokiju u Japanu (2016.), u Sapporu u Japanu (2016.), u Lavovu u Ukrajini (2018.), u Segedinu u Mađarskoj (2018.), te na visokim školama u Željeznu u Austriji (2001., 2007. i 2018.) i u Baji u Mađarskoj (2007.), također u Hrvatskom prevoditeljskom odjelu Europske komisije u Luxembourg (2016).